

Dictamen en relació amb la consulta formulada per una Fundació relativa a la sol·licitud a un centre assistencial de la història clínica d'un pacient per part del Ministeri Fiscal en el marc d'una actuació relativa a l'ordre civil

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta d'una Fundació en la qual es demana que l'Autoritat emeti un dictamen en relació amb la possibilitat que el Ministeri Fiscal sol·liciti a un centre assistencial la història clínica d'un pacient en el marc d'una actuació relativa a l'ordre civil.

En particular, la Fundació situa l'objecte de la consulta en el supòsit en què el Ministeri Fiscal, en haver tingut coneixement de l'existència d'una possible causa d'incapacitació d'una persona, i amb la finalitat de valorar la procedència de promoure un procediment d'incapacitació, sol·licita la història clínica del pacient a un centre assistencial. En aquest context, sol·licita conèixer si *“tenint en compte les característiques i funcions del Ministeri Fiscal en aquests procediments, l'accés a les històries clíniques es pot realitzar directament a aquest òrgan o s'ha de realitzar a través dels jutjats i tribunals?”*.

S'acompanya la sol·licitud d'un document en el qual s'exposen les consideracions jurídiques que fonamenten la consulta plantejada.

Analitzada la petició, que no s'acompanya de més informació, vista la normativa vigent aplicable i d'acord amb l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent.

I

(...)

II

La Fundació manifesta a partir de la informació tramesa que, arran de diverses qüestions que li han estat plantejades, i arran de l'anàlisi del paper del Ministeri Fiscal en relació amb l'actual normativa de protecció de dades i l'abast de les seves competències, se li plantegen dubtes en relació amb la possibilitat d'aquest de sol·licitar a un centre assistencial el trasllat d'una història clínica d'un pacient, amb la finalitat de valorar la procedència de promoure un procediment judicial sobre la seva capacitat, en aquells supòsits en què ha tingut coneixement de l'existència de possibles causes d'incapacitació.

D'entrada, cal advertir que en la mesura que el supòsit plantejat el Ministeri Fiscal pretén tractar dades personals (en el sentit de dades relatives a una persona física identificada o identificable), la seva actuació estarà sotmesa a la normativa de protecció de dades.

El Ministeri Fiscal, d'acord amb el que preveu l'article 1 de la Llei 50/1981, de 30 de desembre, per la qual es regula l'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal, “[...] *tiene por misión promover la acción de la justicia en defensa de la legalidad, de los derechos de los ciudadanos y del interés público tutelado por la ley, de oficio o a petición de los interesados, así como velar por la independencia de los Tribunales, y procurar ante éstos la satisfacción del interés social*”. Amb l'objectiu d'acomplir aquesta missió, l'article 3 recull les funcions que li corresponen, d'entre les quals interessa destacar la seva actuació davant els òrgans judicials en els ordres jurisdiccionals de l'àmbit penal, civil, contenciós-administratiu i social.

L'article 2.2.d) del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades), d'ara endavant RGPD, preveu que les seves disposicions no són d'aplicació al tractament de dades personals “*por parte de las autoridades competentes con fines de prevención, investigación, detección o enjuiciamiento de infracciones penales, o de ejecución de sanciones penales, incluida la de protección frente a amenazas a la seguridad pública y su prevención*”.

En el cas que ens ocupa, però, la consulta plantejada fa referència a l'exercici de les competències del Ministeri Fiscal en l'àmbit de l'ordre jurisdiccional civil -en relació amb els processos sobre la capacitat de les persones-. Per tant, seran d'aplicació les previsions de l'RGPD, així com la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (d'ara endavant, LOPDGDD).

III

L'RGPD disposa que tot tractament sobre dades personals ha de ser lícit (article 5.1.a) i, en aquest sentit, estableix un sistema de legitimació del tractament de dades que es fonamenta en la necessitat que concorri alguna de les bases jurídiques establertes al seu article 6.1, entre les quals consta la lletra e), relativa als casos en què el tractament és necessari per complir una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable del tractament.

A més, cal tenir en compte que en el cas plantejat a la consulta el Ministeri Fiscal estaria sol·licitant a un centre assistencial el trasllat d'una història clínica d'un pacient.

La Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica estableix que la història clínica “[...] *recull el conjunt de documents relatius al procés assistencial de cada malalt tot identificant els metges i la resta de professionals assistencials que hi han intervingut*” (art. 9.1), i entre aquesta documentació ha de constar la informació relativa a les dades clínicoassistencials, com ara la descripció de la malaltia o el problema de salut actual i motius successius de consulta, o els procediments clínics emprats i llurs resultats, etc. (art. 10.1.b).

En la mesura que l'article 4.15 de l'RGPD considera que són dades relatives a la salut les que fan referència a “[...] *la salud física [...] de una persona física, incluida la prestación de servicios*”

de atención sanitaria, que revelen información sobre su estado de salud”, la petició del Ministeri Fiscal de trasllat d’una història clínica afectarà a categories especials de dades, les quals resten subjectes al règim que preveu l’article 9 de l’RGPD:

“Quedan prohibidos el tratamiento de datos personales que revelen el origen étnico o racial, las opiniones políticas, las convicciones religiosas o filosóficas, o la afiliación sindical, y el tratamiento de datos genéticos, datos biométricos dirigidos a identificar de manera unívoca a una persona física, datos relativos a la salud o datos relativos a la vida sexual o las orientaciones sexuales de una persona física.”

Cal advertir, però que aquesta prohibició no serà d’aplicació en la mesura que concorri alguna de les circumstàncies que preveu l’article 9.2 de l’RGPD de les quals, a priori, pot semblar aplicable la que recull l’apartat f), referida als casos en què *“el tratamiento es necesario para la formulación, el ejercicio o la defensa de reclamaciones o cuando los tribunales actúen en ejercicio de su función judicial”*.

Sens perjudici d’això, en definitiva, l’RGPD requereix que qualsevol tractament estigui emparat, com a mínim, per una de les bases jurídiques que preveu l’article 6.1 de l’RGPD, de les quals en el present dictamen interessa destacar el supòsit de la lletra e), quan el tractament és necessari per al compliment d’una missió realitzada en interès públic o en l’exercici dels poders públics conferits al responsable del tractament, en aquest cas el Ministeri Fiscal. Alhora, en la mesura que del tractament que es duria a terme pel Ministeri Fiscal es veurien afectades categories especials de dades, també requerirà que concorri una de les circumstàncies que preveu l’article 9.2 de l’RGPD, de les quals interessa analitzar si concorre la prevista a la lletra f), quan el tractament és necessari per a la formulació, exercici o defensa de reclamacions.

Pel que fa a la concurrència de l’habilitació prevista a la lletra e) de l’article 6.1 RGPD, d’acord amb el que preveu l’article 6.3 de l’RGPD, la base del tractament prevista en aquesta lletra s’ha d’establir pel dret de la Unió o dels Estats membres que s’apliqui al responsable del tractament. Aquest mateix article 6.3 afegeix que: *“La finalidad del tratamiento deberá quedar determinada en dicha base jurídica o, en lo relativo al tratamiento a que se refiere el apartado 1, letra e), será necesaria para el cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento.”* En relació amb això, ens remetem a la previsió de l’article 8.2 de l’LOPDGDD, segons la qual la norma que habiliti el tractament haurà de ser una norma amb rang de llei.

El nostre ordenament jurídic regula les funcions del Ministeri Fiscal a la Llei 50/1981, de 30 de desembre, la qual sens perjudici de l’atribució d’altres competències, preveu que li correspon *“Intervenir en los procesos civiles que determine la ley cuando esté comprometido el interés social o cuando puedan afectar a personas menores, incapaces o desvalidas en tanto se provee de los mecanismos ordinarios de representación.”* (article 3.7).

Alhora, l’article 757 de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d’Enjudiciament Civil (d’ara endavant, LEC) preveu que el Ministeri Fiscal ha de promoure la incapacitació d’una persona en determinats supòsits:

“1. La declaración de incapacidad puede promoverla el presunto incapaz, el cónyuge o quien se encuentre en una situación de hecho asimilable, los descendientes, los ascendientes, o los hermanos del presunto incapaz.

2. El Ministerio Fiscal deberá promover la incapacitación si las personas mencionadas en el apartado anterior no existieran o no la hubieran solicitado.

3. Cualquier persona está facultada para poner en conocimiento del Ministerio Fiscal los hechos que puedan ser determinantes de la incapacitación. Las autoridades y funcionarios públicos que, por razón de sus cargos, conocieran la existencia de posible causa de incapacitación en una persona, deberán ponerlo en conocimiento del Ministerio Fiscal. [...]”

Per altra banda, l'article 6.1.6 de la LEC, estableix que el Ministeri Fiscal podrà ser part en els processos davant els tribunals civils en els quals, de conformitat amb la llei, hagi d'intervenir com a part. Aquest és el cas dels processos sobre la capacitat de les persones, d'acord amb el que preveu l'article 749 de la LEC, en què el Ministeri Fiscal ha d'intervenir encara que no n'hagi estat el promotor ni hagi d'assumir, de conformitat amb la llei, la defensa d'alguna de les parts.

A partir de la redacció de l'article 757.2 de la LEC, en relació amb el deure de promoure el Ministeri Fiscal la incapacitació en defecte de l'existència, o la inacció, de les persones que preveu l'apartat primer, i també de les previsions de l'article 749, es pot deduir que el Ministeri Fiscal ha de poder conèixer l'existència de possibles causes d'incapacitació en una persona.

A aquest efecte, resulta rellevant portar a l'anàlisi la previsió de l'article 5, *in fine*, de la Llei 50/1981 pel qual *“También por el Fiscal incoar diligencias preprocesales encaminadas a facilitar el ejercicio de las demás funciones que el ordenamiento jurídico le atribuye”*. A priori, a partir d'això, semblaria que la sol·licitud del Ministeri Fiscal, adreçada a un centre assistencial, de trasllat de la història clínica d'un pacient sobre el qual ha tingut coneixement de l'existència de possibles causes d'incapacitació, amb l'objectiu de valorar la procedència de promoure el procés d'incapacitació, podria correspondre a les denominades diligències preprocesals, en la mesura que a priori semblaria que serien incoades amb la finalitat de facilitar l'exercici de les funcions que la normativa li atribueix, com ara, en el cas que ens ocupa, valorar si és procedent promoure el procediment sobre la capacitat.

En relació amb aquesta previsió, la Circular 4/2013, relativa a les diligències d'investigació, de la Fiscalia General de l'Estat, manifesta al punt *“XX.- Diligencias preprocesales en ámbitos no penales”* el següent:

“La reforma introducida por Ley 14/2003 en el Estatuto Orgánico del Ministerio Fiscal, introdujo en el art. 5 una norma de cobertura para una pluralidad de actuaciones que debe llevar a cabo el Ministerio Fiscal en ámbitos dispersos y para las que no se contaba con soporte formal alguno. En efecto, el art. 5 EOMF in fine dispone que también podrá el Fiscal incoar diligencias preprocesales encaminadas a facilitar el ejercicio de las demás funciones que el ordenamiento jurídico le atribuye.

*Esta previsión permite al Fiscal contar con un vehículo procedimental para desenvolverse cuando considere conveniente un examen preliminar de un asunto perteneciente a **cualquier jurisdicción** antes de llegar a “promover la acción de la justicia”.*

[...]

Este mismo esquema es trasladable a múltiples cometidos del Ministerio Fiscal, especialmente en materia de preparación de demandas civiles para las que está legitimado el Fiscal como incapacitaciones, [...]"

Prenent en consideració el que s'ha analitzat, semblaria que la sol·licitud del Ministeri Fiscal de trasllat d'una història clínica d'un pacient sobre el qual ha tingut coneixement de l'existència de possible causa d'incapacitació, amb la finalitat d'avaluar la procedència de promoure un procediment d'incapacitació sobre aquella, estaria habilitat en ser un tractament necessari per a l'exercici dels poders públics (article 6.1.e de l'RGPD) que li confereix, per una banda, la Llei 50/1981 així com, per altra banda, la LEC, en els termes exposats. A més, atès el context de la sol·licitud, resulta evident que el tractament de les dades relatives a la salut del pacient, titular de la història clínica, també és necessari en els termes que preveu l'article 9.2.f) de l'RGPD (per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions o quan els tribunals actuïn en l'exercici de la seva funció judicial).

Ara bé, que hi hagi base jurídica que habiliti el tractament no exclou el necessari compliment de la resta de principis o obligacions de la normativa de protecció de dades.

IV

El principi de minimització de dades (art. 5.1.c) RGPD) exigeix que tot tractament de dades que es dugui a terme, com ara la comunicació o accés a dades personals, es limiti a les dades mínimes necessàries per assolir la finalitat pretesa amb el tractament.

Partint del supòsit plantejat en la consulta, en el qual el Ministeri Fiscal estaria sol·licitant la història clínica d'un pacient a un centre assistencial, amb la finalitat d'avaluar la procedència de promoure un procediment d'incapacitació, és necessari analitzar en quina mesura el tractament d'aquestes dades són les estrictament necessàries per assolir la dita finalitat.

L'accés del Ministeri Fiscal, en els termes descrits a la consulta, a la informació de la història clínica només estaria justificat en la mesura que la informació que hi consta pugui ser rellevant per avaluar la seva capacitat. Però no es pot descartar que en la història clínica hi consti també altra informació que no sigui rellevant a aquests efectes.

De fet, la consulta no especifica la tipologia del centre assistencial al qual el Ministeri Fiscal sol·licitaria la història clínica. Però aquesta informació pot ser un primer element rellevant a l'hora de determinar si el tractament és proporcional.

En el cas que es tracti d'un centre dedicat a prestar assistència en matèria de salut mental, previsiblement tota la informació que hi consti pot ser rellevant en un procés d'aquestes característiques. En el cas d'altres tipus de centres, caldrà limitar la comunicació a aquells aspectes que resultin rellevants per a poder determinar l'existència d'una causa d'incapacitació.

Per això, especialment quan la petició s'adreça a centres assistencials que també prestin assistència en àmbits diferents al de la salut mental, des del punt de vista del principi de minimització convindria concretar a la petició el tipus d'informació que es sol·licita. Aquesta praxi, facilitaria a cada centre assistencial poder valorar, abans de transmetre la història clínica, la informació rellevant a la finalitat pretesa.

En conclusió, en aplicació del principi de minimització de dades, la sol·licitud del Ministeri Fiscal del trasllat d'una història clínica hauria d'abastar únicament la informació rellevant en relació amb les possibles causes d'incapacitació les quals ha tingut coneixement, amb la finalitat de valorar si és procedent promoure un procediment d'incapacitació.

Conclusions

Des del punt de vista de la normativa de protecció de dades, el Ministeri Fiscal disposa d'habilitació suficient per sol·licitar a un centre assistencial la informació de la història clínica d'un determinat pacient que pugui ser rellevant a l'hora de promoure un procediment judicial sobre la capacitat d'una persona.

Barcelona, 7 de maig de 2021